

Варшава, 26.10.2017

СПРАВА ЖАНАРИ АХМЕТОВОЇ: УКРАЇНА ЗНОВУ ДОПОМАГАЄ АВТОРИТАРНОМУ РЕЖИМУ В ЗАТРИМАННІ ОПОЗИЦІЙНОГО ЖУРНАЛІСТА

Казахстан оголосив у розшук журналістку Жанару Ахметову за вироком суду, який уже набрав чинності, що, на думку адвокатів, є незаконним. Міграційна служба України відмовила Ахметовій в наданні притулку. Але журналістка не була поінформована про це, через що не мала можливості подати апеляцію. Відразу після цього вона була затримана з грубими порушеннями українського законодавства і заарештована на 18 діб. Під час слухання у суді стали відомі факти, що можуть свідчити про співпрацю між українськими та казахстанськими спецслужбами з метою екстрадиції Ахметової.

За останній місяць це вже третій випадок затримання в Україні журналіста в результаті зловживання системою Інтерполу з боку авторитарних держав Центральної Азії. Україна підтверджує репутацію країни, небезпечної для біженців і прохачів притулку.

Жанара Ахметова (використовує журналістські псевдоніми «Жанара Ахмет» і «Жанна Бота») – казахстанська журналістка і опозиційна активістка. У березні 2017 роки вона прибула в Україну і подала заяву на отримання статусу біженця.

ЗАТРИМАННЯ АХМЕТОВОЇ ЗДІЙСНИЛИ НЕВІДОМІ ОСОБИ, ЯКІ ЗАСТОСУВАЛИ ДО НЕЇ СИЛУ

21.10.2017, в суботу, о 18:15 двоє невідомих людей в цивільному обманом змусили Жанару Ахметову вийти з квартири, після чого затримали її в коридорі. Вони представилися співробітниками української поліції, але документів не надали. Вони не дозволили Ахметовій повернутися в квартиру.

За словами Ахметової, вона хотіла подзвонити, але один із людей в цивільному (пізніше він назвав себе «Олександром Осітенко») схопив її за руку і намагався відібрати телефон¹. На лівій руці Ахметової з'явилися гематоми, а рукав одягу був розірваний. Тілесні ушкодження були зафіксовані лікарями районної лікарні.

Ахметова розцінила цей інцидент як спробу викрадення, організовану казахстанськими спецслужбами. Вона викликала патрульну поліцію, після прибуття якої, як стверджують адвокати, двоє невідомих осіб в цивільному зникли.

З 18:15 до 21:30 Ахметову разом з 9-річним сином утримували в коридорі. Ахметовій повідомили, що вона знаходиться в розшуку Інтерполу за запитом Казахстану, але ніяких підтверджуючих документів не надали. О 22:00 її доправили у відділення поліції. Тільки в **00:16 по факсу було отримано підтвердження від українського бюро Інтерполу** про перебування Ахметової в розшуку. У такий спосіб, як зазначають адвокати, з 18:15 до 00:16 Ахметову **утримували без будь-яких документальних підстав.**

¹ За цим фактом Жанара Ахметова вимагала відкрити кримінальне провадження проти Олександра Осітенка.

МОЖЛИВЕ КОРУПЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ КАЗАХСТАНУ ТА УКРАЇНИ В СПРАВІ АХМЕТОВОЇ

17.08.2017 Генеральна прокуратура Казахстану відправила до Генеральної прокуратури України запит на видачу Ахметової, в якому зазначається: *«За наявними відомостями, Ахметова Ж. Б. знаходиться на території України, проживає за адресою: м Київ, вул. Теодора Драйзера, 11-а»*. Це може свідчити **про проведення казахстанськими спецслужбами оперативних заходів на території України**. Водночас українська прокуратура не запитала в СБУ про те, як Казахстан дізнався інформацію, яка знаходиться в компетенції української влади.

24.10.2017, під час розгляду клопотання про екстрадиційний арешт, прокурор надав суду рішення міграційної служби від 18.10.2017 про відмову Ахметовій в наданні притулку. **Ні Ахметова, ні її адвокати нічого не знали про це рішення**. Суд послався на цей документ, не дивлячись на те, що прокурор надав лише незасвідчену копію поганої якості. Крім того, адвокати ніяк не збагнуть, **як рішення міграційної служби могло потрапити до рук прокурора**, який не є стороною у справі про притулок.

Показово, що 18.10.2017 було прийнято рішення про відмову в притулку, і вже через 3 дні двоє невідомих осіб прийшли затримувати Ахметову. Є підстави вважати, що **ці особи вже могли знати про рішення міграційної служби**. Ахметова припускає, що це були представники спецслужб. За словами Ахметової, в Україні вона неодноразово помічала стеження за собою і сином.

РОЗШУК ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ В «ШАХРАЙСТВІ» Є НЕЗАКОННИМ, ОСКІЛЬКИ У ЦІЙ СПРАВІ УЖЕ Є ВИРОК СУДУ

Казахстан оголосив Ахметову в розшук за звинуваченням в «шахрайстві» в період 2005-2008 рр. Її інкримінували те, що вона нібито не виконала зобов'язань у зв'язку з придбанням нерухомості і поверненням боргу. Однак у цій кримінальній справі Ахметову **вже було засуджено**. 24.11.2009 казахстанський суд засудив її до 7 років позбавлення волі. Виконання вироку було відстрочено до досягнення її дитиною 14-річного віку (до 05.11.2021).

Адвокат Владислав Грищенко наголошує, що якщо влада розшукує людину для відбування покарання за вироком, то для цього **потрібно порушувати нову кримінальну справу за звинуваченням у невиконанні вироку**. Цього не було зроблено стосовно Ахметової, тому її оголошення в розшук було незаконним.

Крім того, в грудні в 2016 року в Казахстані була оголошена амністія², згідно з якою, як вважає казахстанський адвокат Серік Айтбаєв, Ахметову повинні були звільнити від відбування покарання.

Після того, як Ахметова виїхала в Україну, 29.06.2017 казахстанський суд скасувати відстрочення виконання вироку. **03.10.2017** було видано «червоне повідомлення» Інтерполу за запитом Казахстану.

Суд щодо обрання запобіжного заходу для Ахметової розпочався 23.10.2017. Але тільки ввечері наступного дня прокурор надав суду повний пакет екстрадиційних документів. З невідомих причин на суд прибули співробітники спецпідрозділу в масках³. 24.10.2017 пізно ввечері суддя прийняла рішення **заарештувати Ахметову на 18 діб**. На знак протесту Ахметова оголосила голодування. 9-річна дитина Ахметової поки що проживає у її друзів.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ АХМЕТОВОЇ В КАЗАХСТАНИ

² https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31708720

³ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2263344587025134&set=a.612057168820559.154167.100000488454727&type=3&theater>

Судячи з допущених порушень під час затримання і можливої причетності спецслужб до цього процесу, реальною причиною оголошення Ахметової в розшук може бути помста за її журналістську і опозиційну діяльність.

Ахметова писала статті для казахстанської опозиційної газети «Трибуна». Газета припинила свій випуск після того, як 07.09.2017 суд засудив головного редактора газети Жанболата Мамая до 3 років обмеження волі і 3 років заборони займатися журналістською діяльністю. Влада Казахстану звинуватили головного редактора в отриманні спонсорської допомоги від казахстанського опозиційного політика Мухтара Аблязова і назвали це «відмиванням коштів». Правозахисні організації заявили про очевидний політичний характер вироку.

Крім того, Жанара Ахметова є членом «Демократичного вибору Казахстану» – опозиційного руху, діяльність якого активізував опозиційний політик Мухтар Аблязов. Казахстанські провладні ЗМІ назвали Ахметову «пособницею» і «підручною» Аблязова, що може свідчити про реальні мотиви її переслідування⁴.

У січні і лютому 2017 року Ахметову двічі затримували і присуджували до виплати адміністративних штрафів за «публікації у Facebook закликів до несанкціонованого мітингу». Проте в лютому, як стверджує Ахметова, поліцейські силою відібрали у неї телефон і самі написали заклики до участі в мітингу.

09.03.2017 додому до Ахметової прийшли кілька співробітників правоохоронних органів і повідомили, що вона звинувачується в порушенні правил дорожнього руху при перетині вулиці. 13.03.2017 було порушено відповідну адміністративну справу. Момент переходу вулиці в недозволеному місці нібито зняв на відео невідомий чоловік, що може свідчити про проведення таємного відеоспостереження за Ахметовою.

11.03.2017 Ахметову доправили у відділення поліції. Слідчий повідомив їй, що з 2013 року вона є фігурантом кримінальної справи і нібито викликана на допит як свідок. Крім того, в екстрадиційних документах зазначено, що після переїзду Ахметової в Україну влада Казахстану висунули їй кримінальні звинувачення в «незаконному перетині кордону» (ст. 392 КК РК).

УКРАЇНА ДОПОМАГАЄ АВТОРИТАРНИМ РЕЖИМАМ ПЕРЕСЛІДУВАТИ ПОЛІТИЧНИХ ОПОНЕНТІВ, БІЖЕНЦІВ І ШУКАЧІВ ПРИТУЛКУ

Справа Жанара Ахметової стала черговим тривожним прикладом співпраці України з авторитарними державами задля здійснення політичних переслідувань⁵.

Українська влада співпрацює з Казахстаном, домагаючись екстрадиції казахстанського опозиційного політика **Мухтара Аблязова і його соратників** за звинуваченнями в «розкраданні коштів казахстанського БТА Банку». 09.12.2016 **Державна рада Франції** відмовила в екстрадиції Аблязова, визнавши його справу політично мотивованою, а також підкресливши, що Казахстан тиснув на українську і російську владу, вимагаючи від них надсилання запитів на екстрадицію⁶. Інтерпол видалив зі списку розшуку Аблязова і кількох його соратників⁷. Держави ЄС **відмовили Україні в екстрадиції** декількох осіб⁸, яких звинувачують у справі проти Аблязова⁹.

⁴ <https://www.zakon.kz/4884887-v-mvd-rk-prokomentirovali-zaderzhanie.html> ; <https://www.nur.kz/1654926-podruchnuyu-ablyazova-arestovalanacio.html>

⁵ <http://ru.odfoundation.eu/a/7977,otchet-ukraina-pomogaet-postsovetskim-gosudarstvam-presledovat-politicheskikh-opponentov-i-bezhencev>

⁶ <http://ru.odfoundation.eu/a/8094,otchet-kazahstan-presleduet-byvshih-top-menedzherov-bta-banka-chtoby-poluchit-pokazaniya-protiv-muhtara-ablyazova>

⁷ Муратбек Кетебаєв, Олександр Павлов, Тетяна Параскевич.

⁸ Ігор Кононко, Роман Солодченко, Тетяна Параскевич, Сирим Шалабаєв.

⁹ <http://ru.odfoundation.eu/a/8094,otchet-kazahstan-presleduet-byvshih-top-menedzherov-bta-banka-chtoby-poluchit-pokazaniya-protiv-muhtara-ablyazova>

20.09.2017 в аеропорту «Київ» українські прикордонники затримали узбецького журналіста **Нарзулло Охунжонова**, який знаходився в розшуку Інтерполу за запитом Узбекистану. Разом з сім'єю він прибув в Україну з Туреччини і попросив політичного притулку. 25.09.2017 український суд заарештував його на 40 діб. Правозахисні організації піддали справу широкому розголосу, після чого 18.10.2017 Охунжонова було звільнено з-під варти.

14.10.2017 в аеропорту «Бориспіль» було затримано азербайджанського опозиційного журналіста **Фікрета Гусейнова**, який знаходився в розшуку Інтерполу за запитом Азербайджану¹⁰. Він отримав політичний притулок і громадянство в Нідерландах. 17.10.2017 український суд заарештував його на 18 діб.

Широкого розголосу також набуло затримання в Україні в середині 2016 року азербайджанського правозахисника **Аловсата Алієва**, який отримав притулок у Німеччині. Він був змушений провести близько 20 діб в СІЗО, і лише втручання німецьких дипломатів врятувало його від екстрадиції в Азербайджан. Крім того, у вересні 2016 року співробітники СБУ викрали з офісу міграційної служби і примусово вислали в Росію **Амінат Бабаєву**, яка просила притулку в Україні.

Особливо небезпечно перебувати в Україні біженцям (зокрема, журналістам і правозахисникам) з пострадянських держав, з якими українські правоохоронні органи тісно співпрацюють. Надання допомоги авторитарному режиму Казахстану, найближчому союзнику Росії, дискредитує українські правоохоронні органи. У сучасному Казахстані активісти і журналісти отримують тюремні терміни за громадську і профспілкову діяльність, за участь в мирних мітингах, за публікації і «репости» в соціальних мережах¹¹.

Міграційна служба України систематично і безпідставно відмовляє в наданні притулку або додаткового захисту біженцям з авторитарних держав. За цих обставин переважно не враховується наявність політично мотивованих кримінальних або адміністративних справ проти шукачів притулку, їх опозиційна діяльність і системні порушення прав людини в країні їх походження.

Наприклад, після початку російсько-українського збройного конфлікту десятки громадян Росії, які не погоджуються з політикою режиму Путіна, переїхали в Україну і попросили притулку, однак їм систематично відмовляють у цьому¹². Водночас в грудні 2016 року міграційна служба без затримок надала громадянство України депутату російського парламенту Денису Вороненкову, що підтримав анексію Кримського півострова¹³. **Це свідчить про існування в Україні непрозорого і вибіркового підходу до надання захисту іноземним громадянам.**

Фундація «Відкритий Діалог» закликає владу України звільнити Жанара Ахметову з-під варти і відмовити Казахстану в її екстрадиції. Крім того, Ахметова має намір подати апеляцію на відмову в наданні притулку. Екстрадиція неможлива поки проходить процедура оскарження. Справа Ахметової має ознаки політично мотивованої. Конвенція про статус біженців і Європейська конвенція про видачу забороняють екстрадицію осіб в разі політичного контексту звинувачень.

Ми також просимо Європарламент, ПАРЕ, ПА ОБСЄ, ООН та уряди демократичних держав чинити тиск на українську владу з метою домогтися припинення співпраці з авторитарними режимами в переслідуванні політичних опонентів.

¹⁰ <http://khpg.org/en/index.php?id=1508061724>

¹¹ <http://en.odfoundation.eu/a/8423,the-list-of-kazakhstani-political-prisoners-and-persons-subjected-to-politically-motivated-prosecution-by-kazakhstan>

¹² <http://ru.odfoundation.eu/a/7977,otchet-ukraina-pomogaet-postsovetskim-gosudarstvam-presledovat-politicheskikh-opponentov-i-bezhencev>

¹³ <http://nv.ua/ukr/ukraine/events/stalo-vidomo-jak-eks-deputat-derzhdumi-voronenkov-otrimav-ukrajinske-gromadjanstvo-652678.html>

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко – igor.savchenko@odfoundation.eu

Андрій Осаволіук – andriy.osavoliyk@odfoundation.eu

Людмила Козловська – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu